

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCXVIII. ad annum MCLXXIX.

Parisiis, 1644

Conciliabvlvm Clarendonense, Qvo Decem & sex capitula consuetudinum,
vt vocabant, Anglicanarum, aequitati & ecclesiasticae immunitati
repugnantia, confirmata sunt anno Domini MCLXIV. tempore ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-15588

tuta sunt probata, & hæc capitula roborata denuo, & promulgata. Sed, vt Robertus asserit, qui præsens aderat, in primis illud actitatum, quod Alexander papa reddita plenissima ratione de sui legitima ad pontificatum promotione, ingesserit de intrusione & inuasione O. & tauiani querelam: quo factum est vt in ipsum atque complices eius omnes fuerit iteratum anathema. Quibus serio valde peractis, pronuntiante eodem Alexandro pontifice, aliquot in eodem Concilio constituti sunt Canones, qui descripti reperiuntur in eiusdem Alexandri vitæ actis, nec non in codice antiquorum Canonum in Vaticana bibliotheca, vbi ista præmissa leguntur.

CONCILIABVLVM

CLARENDONENSE, QVO DECEM

& sex capitula consuetudinum, vt vocabant, Anglicanarum, æquitati & ecclesiasticæ immunitati repugnancia, confirmata sunt anno Domini MCLXIV. tempore Alexandri papæ III.

NOTA.

Causa & acta Concilii.

^a Concilium.] Qua occasione hæc conuentio apud Clarendonam in Anglia indicta, & quæ capitula ab episcopis ibidem confirmata, & iuramento approbata fuerint, refert Matthæus Paris in historia Anglicana sublequentibus verbis: Anno Domini MCLXIV. in presentia regis Henrici apud Clarendonam, octauo Kalendas Februarii, presidente Ioanne de Oxonia, de mandato ipsius regis, presentibus etiam archiepiscopis, episcopis, abbatibus prioribus, comitibus, baronibus & proceribus regni, facta est recognitio siue recordatio cuiusdam partis consuetudinum & libertatum antecessorum suorum, regis videlicet Henrici aui sui, & aliorum quæ obseruari debebant in regno, & ab omnibus teneri, propter dissensiones & discordias saepe emergentes inter clerum & iustitiarum domini regis, & magnatum regni. Harum vero consuetudinum recognitarum quadam pars in sexdecim capitulis sublequentibus continetur. De aduocatione, & presentatione ecclesiarum si controuersia emerferit inter laicos & clericos, vel inter clericos, in curia domini regis tractetur & terminetur. Ecclesia de feudo domini regis non possunt in perpetuum dari absque concessione ipsius. Clerici accusati de quacunque re, summoniti a iudicio regis, veniant in curiam ipsi responsuri ibidem de hoc, vnde videbitur curie regis, quod ibi sit respondendum, & in curia ecclesiastica vnde videbitur quod ibi sit respondendum, ita quod regis iustitarius mittet in curiam sanctæ ecclesie, ad videndum quomodo res ibi tractabitur. Et si clericus conuictus vel confessus fuerit, non debet eum de cetero ecclesia tueri. Archiepiscopis, episcopis, & personis regni non licet exire regnum absque licentia domini regis, & si exierint, si

ANNO
CHRISTI
1164.

regi placuerit, securum eum faciant, quod nec in eundo, nec in redeundo, vel moram faciendo, perquirent malum siue damnum domino regi vel regno. Excommunicati non debent dare vadium ad remanentiam, nec prestare iuramentum, sed tantum vadium & plegium standi iudicio ecclesie, ubi absoluuntur. Laici non debent accusari, nisi per certos & legitimos accusatores & testes in presentia episcopi, ita quod archidiaconus non perdat ius suum, nec quidquam quod inde habere debeat. Et si tales fuerint qui culpantur, quod non velit, vel non audeat aliquis accusare, eos vicecomes requisitus ab episcopo faciat iurare duodecim legales de Insuero, siue de villa, coram episcopo, quod veritatem secundum conscientiam suam manifestabunt. Nullus qui de rege tenet in capite, nec aliquis dominorum ministrorum eius excommunicetur, nec alicuius eorum terra sub interdictione ponatur, nisi prius dominus rex, si in regno fuerit, conueniatur, vel iustitarius eius, si fuerit extra regimen, ut rectum de eo faciat: & ita, ut quod pertinebat ad regis curiam, ibi terminetur, & de eo quod spectat ad curiam ecclesiasticam, ad eandem mittatur, ut ibidem terminetur. De appellationibus, si emerferint, ab archidiacono debet procedi ad episcopum, ab episcopo ad archiepiscopum: & si archiepiscopus de suo-rit in iustitia exhibenda, ad dominum regem perueniendum est postremo, ut precepto ipsius in curia archiepiscopi controuersia terminetur; ita quod non debeat ultra procedi absque assensu domini regis. Si calumnia emerferit inter clericum & laicum, vel e conuerso, de illo tenemento quod clericus velit ad eleemosynam trahere, vel laicus ad laicum feudum, per recognitionem duodecim legalium hominum, iuxta capitalis iustitarii regis considerationem terminabitur, utrum tenementum sit pertinens ad eleemosynam, siue ad laicum feudum, coram iustitario regis. Et si recognitum fuerit ad eleemosynam pertinere, placitum erit in curia ecclesiastica: si vero ad laicum feudum, nisi ambo tenementum de episcopo eodem vel barone, aduocauerint de feudo illo eundem episcopum vel baronem, erit placitum in curia ipsius, ita quod propter factam recognitionem saisinam non amittat, qui prius fuerat saisitus de ciuitate vel castello vel burgo, vel dominico manerio regis. Si ab archidiacono vel episcopo super aliquo delicto citatus fuerit, unde debeat eis respondere, & ad citationes eorum noluerit satisfacere, bene licet eis sub interdictione ponere eum, sed non debent ipsum excommunicare, priusquam capitalis minister regis villa illius conueniatur, ut iustitiet eum ad satisfactionem venire. Et si minister regis inde defecerit, erit in misericordia regis, & exinde poterit episcopum ipsum accusatum ecclesiastica iustitia coercere. Archiepiscopi, episcopi, & vniuersa persona regni, qui de rege tenent in capite, habeant possessiones suas de rege sicut baroniam, & inde respondeant iustitarius & ministris regis, & sequantur, & faciant omnes consuetudines regias: & sicut ceteri barones debent interesse iudicii curia regis cum baronibus, quousque perueniatur ad diminutionem membrorum, vel ad mortem. Cum vacauerit archiepiscopatus, vel episcopatus, vel abbatia, vel prioratus in dominio regis, esse debet in manu ipsius, & inde percipiet omnes redditus & exitus, sicut dominicos redditus suos. Et cum ventum fuerit ad consulen-

dum ecclesiam, debet dominus rex mandare potiores personas ecclesie, & in capella ipsius regis debet fieri electio assensu ipsius regis, & Concilio personarum regni, quas ad hæc faciendum aduocauerit: & ibidem faciet electus homagium & fidelitatem regi, sicut ligio domino suo, de vita sua & de membris, & de honore terreno, saluo ordine suo, priusquam consecratur. Si quisquam de proceribus regni disfortiauerit archiepiscopo, vel episcopo, vel archidiacono de se suisve iustitiam exhibere, dominus rex debet eos iustitiare. Et si forte aliquis disfortiauerit domino regi rectitudinem suam, archiepiscopi, episcopi & archidiaconi, debent eum iustitiare ut regi satisfaciat. Catella eorum, qui sunt in forisfacto regis non detineat ecclesia vel cæmeterium, contra iustitios regis, quia ipsius regis sunt, siue in ecclesiis, siue extra fuerint inuenta. Placita de debitis, qua fide interposita debentur, vel absque interpositione fidei, sint in iustitia regis. Filii rusticorum non debent ordinari absque assensu domini, de cuius terra nati dignoscuntur. Hanc recognitionem siue recordationem de consuetudinibus & libertatibus iniquis, & dignitatibus Deo detestabilibus, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, clerus, cum comitibus & baronibus ac proceribus cunctis, iurauerunt, & firmiter in verbo veritatis promiserunt viua voce tenendas & obseruandas domino regi & heredibus suis, bona fide & absque malo ingenio in perpetuum.

His itaque gestis potestas laica in res & personas ecclesiasticas, omnia pro libitu, ecclesiastico iure contempto, tacentibus aut vix murmurantibus episcopis, potius quam resistentibus, usurpabat. Thomas igitur Cantuariensis archiepiscopus in se reuersus, cum leges iniquas & omnibus Christi fidelibus detestandas concessisset, & eas obseruare iuramento firmasset, rem temere perpetrata diligenter examinans, seipsum grauius afflixit alimentis austerioribus, & indumentis corpus humiliavit, suspendens se ab altaris officio, donec per confessionem & condignos penitentia fructus, a summo pontifice meruit deuotus absolui. Nam illico nuntios ad Romanam dirigens curiam, dum causam ecclesie & suam ad summi pontificis in schedula conscriptam transmisset cognitionem, ab obligatione, quam inconsculte inierat, absolutionem petiit.

De eodem ex actis Thomæ Cantuariensis, quæ habentur in Vaticana bibliotheca cum collectione epistolarum ad hæc negotia spectantium: Anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo sexagesimo quarto, papatus Alexandri anno quinto, illustrissimi regis Anglorum Henrici secundi anno decimo. De die autem ista habentur in fine: Facta sunt hæc quarta die ante purificationem sanctæ Mariæ perpetuæ virginis, nempe trigesima Ianuarii. Qui autem huic interfuere Conuentui numerantur omnes episcopi Anglicani, & comites, barones, magistratus, & nobiles. Quæ autem acta sint, sic accipe a Vvilielmo in quadripartita: Rex igitur (ut videbatur) regni & sacerdotii zelans pacem, sed sibi & archiepiscopi suo minus prouidens, apud Clarendunam regnum conuocat vniuersum. Quo cum presules & proceres conuenissent, exegit rex instantius, ut promissa sibi solue-

ANNO
CHRISTI
1164.

rentur. Verum archiepiscopus, licet regi assentire promississet, suspectam tamen habens regis promissionem, quam scilicet exigeret, & quia frequenter principes ad indebita manus extendant, modum ignorantes, elegit potius apud regem, quam in legem Dei periclitari, animumque serpentem conterere prius, quam prauitas in populo Dei pullularet. Iam quamuis exilium & carcerem metueret, Deum tamen pluris existimans, ex aduerso ascendit. Ille minatur; iste refragatur: ille delirat; iste tacita prece suspirat. Interea temporis Saresberiensis & Noruicensis episcopi, quos ab antiquo odio pena manebat, timentes sibi ex impacati temporis occasione, verbis lacrymalibus archiepiscopum exorabant, quod sui misereretur cleri, quod animi pertinaciam relaxaret, ne ipse carcerem, clerus exterminium, ipsi capitis damnationem incurrerent. Sed & comites duo potentissimi in regno ipsum aggressi dicebant, quod nisi ille voluntati regis acquiesceret, ex regis iussione ipsi ad violentiam cogendi erant, qua regi sibi que perpetuam irrogaret infamiam.

Vir ergo inuicta constantia, & in petra Christi fundatus, nec blanditiis emollitus, nec terroribus concussus, tandem a gremio veritatis, & sinu matris auellitur, cuius libertati adharebat. Et ne victor in lite per superbiam intumesceret in mente, inde deficiens, unde proficere deberet, derelinquitur ad horam, scilicet ut cadat, & post casum resurgat: cadens humanam fragilitatem agnoscat, resurgens, circa se diuinam miserationem intelligat. Sic, ne quis de sua virtute confidat, princeps apostolorum Petrus & Dauid sanctus ceciderunt: sic beatus Thomas tentationi relinquitur ad horam, ut postmodum fragilitatis propria memor fortior resurgat ad pugnam. Igitur cum tertio per Richardum magni nominis virum, qui templo Hierosolymitano tunc praeerat, sibi cauere moneretur, & cleri misereri, non tulit eorum supplicationes, non genuculationes. Nam cum tamquam in ipsius verticem vibratos gladios viderent, plangere cernebantur, & tamquam funus praesens futurum facinus lugebant. Vnde potius super clerum, quam super se motus miseratione, annuit de consilio eorum regia voluntati parere. Primus igitur ante omnes archipraesul in praxata forma se obligat, quod videlicet regias consuetudines foret obseruaturus bona fide, verbo illo suppresso, scilicet, Saluo ordine. Atque iuratoriam adiiciens cautionem, hac se facturum in verbo veritatis spondit, peccatum peccato adiungens: & id ipsum in eadem forma sigillatim vniuersi pontifices iurauerunt.

Et incontinenti facta obligatione in hac forma, per quosdam regni proceres, qui has nosse debuerant, facta est regiarum consuetudinum recognitio, ut sicut publice, ita & expresse censerentur. Verum cum & pleraque iam fuissent expresse, & multo plures, ut videbatur, forent exprimenda adhuc, archipraesul interlocutus est, dicens se nec esse de antiquioribus regni, ut pristinas regni consuetudines sciret, nec in archipraesulatu diu fuisse. Vnde dicebat se nescire de his, & propterea quod inclinata ea esset dies, tantum negotium esse differendum in crastinum. Placuit sermo, & in sua se receperunt hospitia. Et in crastinum reuertentes in id ipsum, quae pridie intermisisse fuerant consuetudines regia, recognita sunt & expresse, & in scriptum chirographi more confectum red-

acta, & regiarum consuetudinum nomine censa: quarum tamen multa (ut perhibebatur) nequaquam regia, sed odio archipraesulis ad ancillandam ecclesiam euomitum amulationis & inuidia virus, ipso etiam rege ignorante, quod homines inter ipsum & archipraesulem hac astutia dissensionis Zizania disseminare intenderent. Nec enim rex, qui adhuc erat iuuenis, sicut nec archipraesul nouus pristinas regni consuetudines nisi ex illorum relatu cognoscebat. Quales vero haec regia consuetudines fuerint, si quis scire desiderat, eas in fine huius historiae descriptas inueniet. Quas paulo inferius & nos hic descripturi sumus: pergit vero ad institutam orationem:

Scriptis igitur consuetudinibus, & in formam chirographi redactis, postulat rex ab archiepiscopo & episcopis, ut ad cautionem & maiorem firmitatem sigilla sua appendant. Verum archipraesul, etsi uehementer contristatus, dissimulat tamen, regem contristare tunc nolens, & caute quidem de plano non negabat; sed differendum adhuc dicebat. Et si parati essent ad faciendum, dicebat tamen, propter negotii magnitudinem, decere dilationem vel modicam, cum iuxta Sapientem, absque consilio nihil faciendum graue: & exinde post deliberationem aliquantulum, ipsum & episcopos super hoc ipsum decentius requirendos. Scriptum tamen dictas consuetudines continens recepit pro mediate quidem, & proinde, ut causam uidelicet suam secum haberet. Alteram vero scripti partem suscepit Eboracensis archipraesul. Rex vero ipse tertiam in regum archiuis recondendam accepit scilicet. & sic ea die dimissio facta est.

Præter Quadripartitam, quam diximus, de his historiam, accedit ad calcem magis exacta narratio de omnibus quæ contigerunt a fine eiusmodi Conciliabuli execrandi habiti Clarendunæ usque ad profectionem Alexandri pontificis ex Galliis: ex quibus nos conteximus recitandam historiam, quæ sic se habet; a pœnitentia sancti Thomæ sumentes exordium istis verbis: Eoque recedente a regis curia, obiter inter familiares ipsius orta est murmuratio, iis (ut assolent) afferentibus sic fieri oportere, propter temporis angustiam: illis indignantibus ecclesiastica libertatis auctoritatem ad unius hominis libitum deperire. inter quos acrius unus institit, dicens: Publica, inquit, potestas perturbat omnia, in ipsum Christum delirat iniquitas, synagoga satanae profanat sanctuarium Dei: sederunt principes, conuenerunt in unum aduersus Christum Dominum. Nemo tutus qui diligit æquitatem: mundo iudice, soli sapiunt & venerantur hodie qui principi obsequuntur ad libitum. Concussit hæc tempestas & columnas ecclesie: dum pastor disparuit, oues dispersa latitant sub lupo. De cetero quis erit locus innocentia, quis stabit ex aduerso, vel quis triumphabit in pralio, principe deuicto? Hac quidem is murmurabat qui crucem ferebat ante dominum Cantuariensem: ceteri obmutuere præ angustia. Et adiecit audacius, assumens parabolam in hunc modum: Quid, inquit, virtutis sibi retinuit qui constantiam perdidit & famam? Quorsum hæc, fili? (ait dominus Cantuariensis. Te ipsum, inquit, id respicit, quod hodie omnino perdidisti & conscientiam & famam, Deo odibili & honestati contrario exemplo in posterum relicto, cum manus tuas Deo sacratas ad

ANNO CHRISTI 1164. *execrandas consuetudines obseruandas extenderes, & in confusionem libertatis ecclesiastica cum nefarii satana ministris conuiueres. Fuit plane iste gallus ille cuius clamore excitatus Petrus fleuit amare: nam pergit: Ingemuit igitur dominus Cantuariensis, & suspirans adiecit: Pœnitet me, inquit, & grauiter, & meum exhorrescens excessum, me ipsum iudico indignum de cetero ad eum accedere in sacerdotio, de cuius ecclesia contraxi tam vile commercium. Sileo itaque sedens in mœrore, donec me uisitarit Dominus ex alto, ut per ipsum Dominum & dominum papam merear absolui; statimque inde destinauit nuntium ad sedem apostolicam.*

Didicerat ista Alexander papa antea aliorum relationibus, magna commiseratione commotus, has ad eundem sanctum Thomam literas dedit, quibus mœrentem est consolatus, atque absoluit a iuramento. literæ autem sic se habent:

Ad aures nostras fraternitas tua nouerit fuisse perlatum, & quorundam nobis relatione suggestum, quod occasione cuiusdam excessus a Missarum proposueris celebratione cessare, & a consecratione sanguinis & corporis Domini abstinere. Quod utique quam graue sit, præcipue in tanta persona, & quantum possit exinde scandalum prouenire, sollicita meditatione consideres, & hoc ipsum vigilantia tuæ discretionis attendat. Debet autem diligentia tua prudenter aduertere, quod plurimum interest, quando ex deliberatione & propria voluntate, & quando ex ignorantia vel necessitate aliqua committuntur. Aliter enim in his quæ spontanea voluntate, & aliter quæ ignorantia (sicut dictum est) vel necessitate cogente fiunt, noscitur procedendum. Et aliter illa, aliter ista tractanda sunt, & uiris discretis & prudentibus metienda, uel sacra scripturæ testimoniis edocemur, intentio tua operi tuo nomen imponit. Nam, sicut & alibi legitur, usque ad eo uoluntarium est peccatum, ut, nisi fuerit uoluntarium, non sit peccatum. Et omnipotens Dominus non factum agentis attendit, sed considerat potius intentionem, & diiudicat uoluntatem. Si igitur aliquid te recolis commisisse, de quo propria te debeat conscientia remordere; quidquid sit, sacerdoti, qui discretus & prouidus habeatur, tibi consulimus per pœnitentiam confiteri. Quo facto, & misericors Dominus, qui multo amplius ad cor respicit, quam ad actus, tibi consueta pietatis suæ miseratione dimittet. Et nos de beatorum Petri & Pauli apostolorum

Libro 1.
epist. 26.
Alexander
absoluit
Thomam
a culpa.

eius meritis confidentes, te ab eo quod est commissum absoluiamus; & id ipsum fraternitati tuæ auctoritate apostolica relaxamus, consulentes vtique ac mandantes, vt postea a Missarum celebrationibus propter hoc non debeat abstinere. Datum Senonis Kalendis Aprilis.

Hæc Alexander. Porro Ioannes Saresberienfis in epistola ad Petrum scriptorem (puto Blefensem) quæ in codice epistolarum sæpe citato omissa, postea in fine voluminis posita legitur, affirmat, peccatum sancti Thomæ non excusandum, sed ostendendum per pœnitentiam esse purgatum, ait enim: *Pollicitationem Clarendunæ, ad quam de consilio episcoporum impulsus est, purgare non possum, quia non fuerat vtique faciendæ; sed offensam confessio diluit, accepta sollemniter pœnitentia a summo pontifice, qui peruersas illas consuetudines, multis audientibus, auctoritate apostolica condemnauit.* Hæc Ioannes. pergunt vero acta citata superius: *Innotuit interim id ipsum principi, quod dominus Cantuariensis ab illa compromissione vellet resiliere, in eo præcipue, dum palam restitit, ne scriptum illarum consuetudinum, sicut conductum fuerat, suo sigillo corroboraret. Et exinde princeps exasperatus, grauioribus & exquisitis cepit dominum Cantuariensem vexare exactioibus, ita vt palam fieret intelligentibus, sanguinem ipsius archiepiscopi & vitam requiri.*

Inserere studuimus, inquit, funestum illud & famosum decreti chirographum, consuetudines illas regias videlicet apud Clarendunam promulgatas, quarum hæc prima:

I.

De aduocatione, & præsentatione ecclesiarum, si controuersia emerferit inter laicos, vel inter clericos & laicos, vel inter clericos & clericos, in curia domini regis tractetur & terminetur. *Primum hoc damnauit sancta Romana ecclesia sub Alexandro papa III.*

II.

Ecclesiæ de feudo domini regis non possunt in perpetuum dari absque assensu & concessione ipsius. *Hoc tolerauit.*

III.

Clerici citati & accusati de quacumque re, moniti a iustitia regis, venient in curiam ipsius, responsuri ibidem de hoc, vnde videbitur curiæ regis, quod sit ibi respondendum. Ita quod iustitia regis mittet in curiam sanctæ ecclesiæ ad videndum, qua ratione res ibi tractabitur; & si clericus conuictus vel confessus fuerit, non debet de cetero eum ecclesia tueri. *Hoc damnauit.*

IV. Ar-

Constitutiones regis in Clarenduna propositæ.

Ita notatæ habentur in fine vniuscuiusq; capituli in codice Vaticano in fine quadripartitæ historiæ sancti Thomæ.

ANNO
CHRISTI
1164.

IV.

Archiepiscopis, episcopis & personis regni non licet exire de regno absque licentia domini regis. Et si exire voluerint, si domino regi placuerit, affecurabunt, quod nec in eundo, nec in moram faciendo, nec in redeundo, perquirent malum vel damnum domino regi vel regno. *Hoc damnauit.*

V.

Excommunicati non debent dare vadium ad remanens, nec præstare iuramentum, sed tantum vadium & plegium standi iudicio ecclesiæ, vt absoluantur. *Hoc damnauit.*

VI.

Laici non debent accusari nisi per certos & legales accusatores & testes in præsentia episcopi, ita quod archidiaconus non perdat ius suum, nec quidquam quod inde habere debeat. Et si tales fuerint qui culpantur, quod non velit nec audeat aliquis accusare eos, vicecomes requisitus ab episcopo faciet iurare duodecim legales homines de visneto, seu de villa coram episcopo, quod inde veritatem secundum conscientiam suam manifestabunt. *Hoc tolerauit.*

VII.

Nullus qui de rege teneat in capite, nec aliquis dominicorum ministrorum eius excommunicetur, nec terræ alicuius eorum sub interdicto ponantur, nisi prius dominus rex, si in terra fuerit, conueniatur, vel iustitia eius, si fuerit extra regnum, vt rectum de ipso faciat, & ita vt quod pertineat ad curiam regiam, ibidem terminetur, & de eo quod spectabat ad ecclesiasticam curiam, ad eundem mittatur, vt terminetur. *Hoc damnauit.*

VIII.

De appellationibus, si emerferint, ab archidiacono debent procedere ad episcopum, & ab episcopo ad archiepiscopum: & si archiepiscopus defuerit in iustitia exhibenda, ad dominum regem perueniendum est postremo, vt præcepto ipsius in curia archiepiscopi controuersia terminetur, ita quod non debeat vltius procedere absque assensu regis. *Hoc damnauit.*

IX.

Si calumnia emerferit inter clericum & laicum, vel e conuerso de vlllo tenemento, quod clericus velit ad eleemosynam attrahere, laicus vero ad laicum feudum; recognitione duodecim legalium hominum per capitalis iustitiæ regis considerationem terminabitur, vtrum tenementum sit pertinens ad eleemosynam, siue ad feudum laicum, coram ipsa iustitia regis. Et si recognitum fuerit ad eleemosynam pertinere, placitum erit in curia ecclesiastica: si vero ad laicum feudum, nisi ambo tenementum de eodem episcopo vel barone aduocauerint, erit placitum in curia regia. Si vterque aduocauerit de feudo illo eundem episcopum vel baronem, erit placitum in curia ipsius, ita quod propter factam recognitionem saisinam non amittat qui prius saisitus fuerat. *Hoc damnauit.*

X.

Qui de ciuitate, vel castello, vel burgo, vel dominico manerio regis fuerit, si ab archidiacono vel episcopo de aliquo delicto citatus fuerit, vnde debeat eidem respondere, & ad citationes eorum satisfacere noluerit, bene licet eum sub interdico ponere, sed non debet excommunicari, priusquam capitalis minister regis villæ illius conueniatur, vt iustitiet eum ad satisfactionem venire. Et si minister regis inde defecerit, ipse erit in misericordia regis, & exinde poterit episcopus ipsum accusatum ecclesiastica iustitia coercere. *Hoc damnauit.*

XI.

Archiepiscopi, episcopi, & vniuersæ personæ regni, qui de rege tenent in capite, & habent possessiones suas de dominio regis, sicut baroniam, & inde respondent iustitiis & ministris regis, & sequuntur & faciunt omnes consuetudines regias & rectitudines, & sicut ceteri barones, debent interesse iudiciis curiæ domini regis cum baronibus, vsque perueniatur in iudicio ad diminutionem membrorum, vel ad mortem. *Hoc tolerauit.*

XII.

Cum vacauerit archiepiscopatus, vel episcopatus, vel abbatia, vel prioratus de dominio regis, debet esse in manu eius, & inde percipiet omnes redditus & exitus, sicut

ANNO
CHRISTI
1164ANNO
CHRISTI
1164

ANNO
CHRISTI
1164

dominicos. Et cum ventum fuerit ad consulendum ecclesie, debet dominus rex mandare potiores personas ecclesie, & in capella ipsius debet electio fieri assensu regis, & consilio personarum regis, quas ad hoc faciendum vocauerit. Et ibidem faciet electus homagium & fidelitatem domino regi, sicut ligio domino, de vita & membris, & de honore suo terreno, saluo ordine suo, priusquam sit consecratus. *Hoc damnauit.*

XIII.

Si quisquam de proceribus regni diffortiauerit archiepiscopo, vel episcopo, vel archidiacono, de se vel de suis iustitiam exhibere; rex debet iustitiare: & si forte aliquis diffortiauerit domino regi rectitudinem suam, archiepiscopi, vel episcopi, & archidiaconi, debent eum iustitiare vt domino regi satisfaciat. *Hoc tolerauit.*

XIV.

Catalla eorum, qui sunt in regis forisfacto, non detineat ecclesia vel cœmeterium, contra iustitiam regis, quia ipsius regis sunt, siue in ecclesiis siue extra fuerint inuenta. *Hoc tolerauit.*

XV.

Placita de debitis, quæ fide interposita debentur, vel absque interpositione fidei, sint in curia regis. *Hoc damnauit.*

XVI.

Filii rusticorum non debent ordinari absque assensu domini, de cuius terra nati dignoscuntur. *Hoc tolerauit.*

CONCILIABVLVM
NORTHAMTONIENSE IN ANGLIA
celebratum, quo Thomas archiepiscopus Cantuariensis de periurio per regem accusatus, eo quod Anglicanas consuetudines, quas iurauerat, non obseruasset, condemnatus fuit anno MCLXIV. sub Alexandro papa III.

NOTA.

* *Conciliabulum.*] De rebus in hoc Conciliabulo gestis, post Rogerrum in annalibus, acta vitæ sancti Thomæ, quæ sunt apud Baronium, ista referunt: *Facta quoque coitione apud Northamptonam, dominus Concil. Tom. 27.*

Bbb ij